

Reglement werkwijze Restitutiecommissie 2021

De Restitutiecommissie,

Gelet op artikel 4, zesde lid, van het Instellingsbesluit Restitutiecommissie,

Besluit het bij besluit van 12 april 2021 vastgestelde Reglement werkwijze Restitutiecommissie 2021 als volgt gewijzigd vast te stellen:

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

1. In dit reglement wordt verstaan onder:
 - a. Expertisecentrum: Expertisecentrum Restitutie Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog van het NIOD-Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies;
 - b. Instellingsbesluit: het Instellingsbesluit Restitutiecommissie;
 - c. partijen: de verzoeker of verzoekers en de bezitter;
 - d. verzoek: verzoek om restitutie;
 - e. verzoeker: degene die verzoekt om restitutie van het cultuurgoed.
2. Ook de overige begripsbepalingen van het Instellingsbesluit Restitutiecommissie zijn op dit reglement van toepassing.

Artikel 2. Beoordeling of het verzoek inhoudelijk in behandeling wordt genomen

1. De Restitutiecommissie beoordeelt eerst op grond van § 1 van de bijlage bij het Instellingsbesluit of het verzoek inhoudelijk in behandeling wordt genomen.
2. Als het cultuurgoed in het bezit is van een ander dan de Staat, is voor het inhoudelijk in behandeling nemen tevens vereist dat beide partijen op verzoek van de Restitutiecommissie binnen vier weken verklaren dat zij dit reglement, de bijlage bij het Instellingsbesluit en de beslissing van de Restitutiecommissie over het verzoek als bindend aanvaarden. De Restitutiecommissie kan deze termijn verlengen.

Artikel 3. Verdere schriftelijke behandeling

1. Zodra de Restitutiecommissie het verzoek inhoudelijk in behandeling neemt, stelt zij partijen in de gelegenheid binnen zes weken een toelichting te geven en nadere informatie te verstrekken.
2. De Restitutiecommissie kan in iedere stand van de behandeling:
 - a. zelfstandig inlichtingen inwinnen;
 - b. onderzoek door het Expertisecentrum laten verrichten;
 - c. partijen de mogelijkheid bieden binnen een daarbij gestelde termijn een reactie te geven;
 - d. verlangen dat een partij binnen een daarbij gestelde termijn nadere informatie of nadere stukken verstrekt, zoals een verklaring voor erfrecht.

Artikel 4. Toezenden van stukken en afschriften

1. Alle stukken en afschriften worden in beginsel uitsluitend digitaal verzonden. Een betrokkene kan een papieren versie vragen.
2. Van de stukken die de Restitutiecommissie van een partij ontvangt of naar een partij zendt, zendt zij de andere partij afschrift.
3. Als de verzoeker of verzoekers een derde als vertegenwoordiger hebben aangewezen, zendt de Restitutiecommissie alle stukken of afschriften niet alleen naar de vertegenwoordiger, maar ook rechtstreeks naar verzoekers via hun aan de Restitutiecommissie bekende e-mailadressen.
4. Het derde lid lijdt uitzondering voor zover:

- a. een verzoeker de Restitutiecommissie mededeelt dat hij toezending niet langer op prijs stelt, of
- b. als er meer verzoekers zijn, zij er de voorkeur aan geven dat toezending slechts aan een of enkelen van hen plaatsvindt.

Artikel 5. Onderzoek

1. Het Expertisecentrum legt de resultaten van het onderzoek dat het in opdracht van de Restitutiecommissie verricht, in een feitenoverzicht neer.
2. Het Expertisecentrum kan verlangen dat een partij ten behoeve van dat onderzoek binnen een daarbij te bepalen termijn nadere informatie of nadere stukken verstrekt. Het kan de termijn verlengen.
3. Het Expertisecentrum stelt eerst een concept-feitenoverzicht op. Het zendt dit rechtstreeks naar partijen.
4. Dezen kunnen hun schriftelijke reactie hierop binnen zes weken bij het Expertisecentrum indienen.
5. De Restitutiecommissie nodigt het Expertisecentrum ter vergadering uit ter bespreking van het – eventueel bijgestelde – concept-feitenoverzicht en de ontvangen reacties.
6. Stappen die het Expertisecentrum naar aanleiding hiervan zet, worden in het definitieve feitenoverzicht van het Expertisecentrum verantwoord, waarna het Expertisecentrum dit naar de Restitutiecommissie zendt.
7. De Restitutiecommissie zendt dit terstond naar partijen.
8. Dezen kunnen hun schriftelijke reactie hierop binnen zes weken bij de Restitutiecommissie indienen.
9. De Restitutiecommissie is zowel bij de aanvang als tijdens het onderzoek van het Expertisecentrum het aanspreekpunt voor vragen in verband met het onderzoek.
10. De Restitutiecommissie kan voorts getuigen of deskundigen horen of door haar aan te wijzen deskundigen een onderzoek laten uitvoeren. Zij kan ermee volstaan het verslag hiervan naar partijen te zenden, waarop partijen binnen twee weken kunnen reageren.

Artikel 6. Mondelinge behandeling

1. De Restitutiecommissie behandelt het verzoek in beginsel ook mondeling, zo nodig meer dan eenmaal.
2. Zij nodigt partijen en het Expertisecentrum daarvoor zo spoedig mogelijk uit na de in artikel 5, achtste of tiende lid, gestelde termijn, of na die ingevolge artikel 8a verlengde termijn.
3. Zij kan van mondelinge behandeling afzien, indien:
 - a. beide partijen aan mondelinge behandeling geen behoefte hebben, of
 - b. het verzoek gelet op artikel 2 kennelijk niet voor inhoudelijke behandeling in aanmerking komt.
4. Partijen kunnen uiterlijk twee weken voor de mondelinge behandeling stukken naar de Restitutiecommissie zenden.
5. Aan de mondelinge behandeling nemen vanuit en namens de Restitutiecommissie tenminste drie leden deel. Als voorzitter van de mondelinge behandeling treedt de voorzitter of de plaatsvervangend voorzitter, of, bij hun verhindering, een der andere leden op.
6. Het is wenselijk dat de verzoeker of ten minste een van de verzoekers persoonlijk aan de mondelinge behandeling deelneemt, ook als een derde als vertegenwoordiger is aangewezen.
7. De Restitutiecommissie kan partijen toestaan ook getuigen of deskundigen aan de mondelinge behandeling te laten deelnemen en door haar te doen horen, mits hun namen en adressen uiterlijk twee weken voor de mondelinge behandeling zijn meegedeeld.

8. Partijen en hun vertegenwoordigers kunnen in de gelegenheid worden gesteld via een digitale beeldverbinding aan de mondelinge behandeling deel te nemen. Zij kunnen dat ook verzoeken voor de in het zesde lid bedoelde getuigen of deskundigen.
9. Van de mondelinge behandeling wordt een verslag gemaakt, dat naar partijen wordt gezonden.

Artikel 7. Toezenden concept van het advies of bindend advies

1. Voordat de Restitutiecommissie haar advies of bindend advies vaststelt, zendt zij partijen een concept daarvan:
 - a. binnen zes weken na de mondelinge behandeling, of, als meermalen een mondelinge behandeling is gehouden, na de laatste daarvan, of
 - b. als zij van mondelinge behandeling hebben afgezien, binnen zes weken na de in artikel 5, achtste of tiende lid, gestelde termijn of na die ingevolge artikel 8a verlengde termijn.
2. Zij stelt partijen in de gelegenheid binnen zes weken schriftelijk op het concept te reageren.

Artikel 8. Toezenden van het advies of bindend advies

1. De Restitutiecommissie stelt het advies of bindend advies vast binnen zes weken na de in artikel 7, tweede lid, gestelde termijn of na die ingevolge artikel 8a verlengde termijn, tenzij zij aanleiding ziet voor nader overleg met partijen of voor een nader onderzoek van het Expertisecentrum.
2. Het advies of bindend advies wordt door de voorzitter of plaatsvervangend voorzitter en de secretaris ondertekend.
3. De Restitutiecommissie zendt haar advies uitsluitend naar de minister.
4. Zij zendt haar bindend advies naar partijen, met afschrift aan de minister.

Artikel 8a. Verlenging of verkorting van een termijn

Een bij of krachtens dit reglement gestelde termijn kan zo nodig met dezelfde termijn worden verlengd, of zo nodig worden verkort.

Artikel 9. Afgifte van het cultuurgood en kosten van partijen

- Als het verzoek een cultuurgood betreft dat in het bezit is van een ander dan de Staat:
- a. geschiedt de afgifte ter plaatse waar het zich bevindt, tenzij de Restitutiecommissie anders bepaalt;
 - b. komen de kosten die partijen zelf maken voor de behandeling van het verzoek en voor de uitvoering van het bindend advies, voor hun eigen rekening, tenzij de Restitutiecommissie anders bepaalt.

Artikel 10. Publicatie van het advies of bindend advies

De Restitutiecommissie maakt haar advies of bindend advies op haar website of anderszins openbaar, zo nodig onder anonimisering van persoonlijke gegevens, tenzij zwaarwegende belangen van een partij zich daartegen verzetten.

Artikel 11. Bevoegde rechter ingeval van een bindend advies

1. In geschillen over de gebondenheid van partijen aan een bindend advies is de Nederlandse rechter bij uitsluiting bevoegd.
2. Deze kan het bindend advies alleen vernietigen als hem dit binnen twee maanden is verzocht.

Artikel 12. Aansprakelijkheid

De voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, leden, secretaris en overige medewerkers van de Restitutiecommissie zijn niet aansprakelijk voor enig handelen of nalaten met betrekking tot een aan de Restitutiecommissie voorgelegd verzoek.

Artikel 13. Geheimhouding

Onverminderd de artikelen 4, 7, 8 en 10, is de Restitutiecommissie verplicht tot geheimhouding van alle gegevens betreffende partijen, waarvan zij bij de behandeling heeft kennisgenomen.

Artikel 14. Wraking en verschoning

1. Een lid van de Restitutiecommissie kan door een partij worden gewraakt op grond van feiten of omstandigheden die het vormen van een onpartijdig oordeel kunnen bemoeilijken.
2. De voorzitter beslist op het verzoek tot wraking. Betreft het verzoek de voorzitter zelf, dan beslist de plaatsvervangend voorzitter. De beslissing wordt partijen medegedeeld.
3. Op grond van feiten of omstandigheden bedoeld in het eerste lid kan een lid van de Restitutiecommissie zich verschonen. Hij is hiertoe verplicht, als de voorzitter van oordeel is dat bedoelde feiten of omstandigheden zich ten aanzien van dat lid voordoen.

Artikel 15. Onvoorzien

In een geval waarin dit reglement niet voorziet, beslist de Restitutiecommissie naar redelijkheid en billijkheid.

Artikel 16. Citeertitel

Dit reglement wordt aangehaald als: Reglement werkwijze Restitutiecommissie 2021.

Artikel 17. Intrekking voorgaande reglement

1. Het Reglement inzake adviesprocedure in het kader van artikel 2, tweede lid, en artikel 4, tweede lid, Besluit adviescommissie restitutieverzoeken cultuurgooderen en Tweede Wereldoorlog is bij besluit van 12 april 2021 met ingang van 22 april 2021 ingetrokken.
2. Op voor 22 april 2021 aanhangig gemaakte verzoeken om restitutie van een cultuurgood dat in het bezit is van een ander dan de Staat, blijft het in het eerste lid bedoelde reglement van toepassing, tenzij beide partijen hebben verzocht het Instellingsbesluit Restitutiecommissie en het Reglement werkwijze Restitutiecommissie 2021 toe te passen.

Artikel 18. Inwerkingtreding

1. Dit wijzigingsbesluit treedt in werking met ingang van 15 juli 2021.
2. Het wordt met de toelichting gepubliceerd op de website van de Restitutiecommissie.

Vastgesteld door de Restitutiecommissie in haar vergadering van 12 juli 2021.

Toelichting

Algemeen

In 2007 heeft de Restitutiecommissie, op grond van het toenmalige Besluit adviescommissie restitutieverzoeken cultuurgooderen en Tweede Wereldoorlog, haar eerste reglement vastgesteld. De Restitutiecommissie heeft dat reglement een aantal malen gewijzigd, het laatst op 29 januari 2019. Dat reglement had uitsluitend betrekking op verzoeken om

restitutie van cultuurgoederen in het bezit van een ander dan de Staat. Dat reglement regelde voor dat type verzoeken de werkwijze van de Restitutiecommissie, de door haar te hanteren beoordelingscriteria en de inhoud van haar, in de vorm van een bindend advies, te nemen beslissingen.

Per 22 april 2021 is het Besluit adviescommissie restitutieverzoeken cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog ingetrokken en vervangen door het Instellingsbesluit Restitutiecommissie. Volgens dat instellingsbesluit brengt de Restitutiecommissie *advies* uit aan de minister, als de Staat de huidige bezitter van het cultuurgoed is, en geeft de Restitutiecommissie partijen *bindend advies* als een ander dan de Staat de huidige bezitter is. Dit 'bindend advies' is een beslissing als bedoeld in artikel 7:900, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, die beide partijen bindt. Dit onderscheid tussen beide soorten gevallen is een voortzetting van de huidige praktijk. Voorts bevat het nieuwe instellingsbesluit nu het volledige beoordelingskader voor beide soorten gevallen en de regels over de inhoud van het door de Restitutiecommissie te geven advies of bindend advies.

Deze wijzigingen in het nieuwe instellingsbesluit hebben de Restitutiecommissie ertoe gebracht haar reglement te vervangen door een nieuw reglement. Het nieuwe reglement bevat enerzijds niet langer beoordelingscriteria van de Restitutiecommissie, maar regelt alleen haar werkwijze. Anderzijds geldt het reglement anders dan tot dusverre zowel voor gevallen waarin de Staat bezitter is als gevallen waarin een ander dan de Staat bezitter is. Er is naar gestreefd bepalingen op te stellen die voor beide gevallen gelden. Bij enkele bepalingen bleek dat niet mogelijk; dan blijkt uit de tekst expliciet of die bepaling alleen geldt als de Staat de bezitter is, of alleen als een ander dan de Staat de bezitter is.

De Restitutiecommissie acht het thans wenselijk de bepalingen over de procedure verder te verhelderen en daarbij ook voor de Restitutiecommissie zelf en voor partijen zoveel mogelijk duidelijke termijnen op te nemen opdat alle betrokken vooraf een zo goed mogelijk inzicht in het verloop van de procedure hebben. In het nieuwe artikel 8a is een algemene mogelijkheid tot verlenging of verkorting van de termijnen opgenomen.

Artikelsgewijs

Artikel 1

Partijen bij de behandeling van een restitutieverzoek zijn de restitutieverzoeker(s) en de huidige bezitter. Het begrip 'bezitter' ziet, al naar gelang het betrokken cultuurgoed, op de Staat dan wel op een andere bezitter dan de Staat.

Artikelen 2 en 3

Alle restitutieverzoeken moeten net als tot dusverre bij de minister worden ingediend, die ze doorzendt naar de Restitutiecommissie. Is het cultuurgoed in het bezit van een ander dan de Staat, dan kan de restitutieverzoeker, net als tot nu toe, uitsluitend gezamenlijk met de bezitter om een bindend advies van de Restitutiecommissie vragen. Dat geldt ook voor eventuele verzoeken om een herbeoordeling van reeds afgedane zaken.

Nadat de Restitutiecommissie het restitutieverzoek van de minister heeft ontvangen, onderzoekt zij allereerst aan de hand van artikel 2 of het verzoek voor inhoudelijke behandeling in aanmerking komt. Als zij heeft vastgesteld dat dit het geval is, zal eerst een uitgebreide schriftelijke behandeling plaatsvinden. Daarbij zullen partijen in diverse stadia in de gelegenheid worden gesteld te reageren of verdere toelichting te geven.

Artikel 4

Als de verzoeker of verzoekers een derde als gemachtigde hebben aangewezen, zal de Restitutiecommissie alle stukken niet alleen naar de gemachtigde zenden, maar ook rechtstreeks naar de verzoeker of verzoekers, om de directe betrokkenheid van verzoekers bij de behandeling door de Restitutiecommissie te waarborgen. De verzending van stukken vindt steeds per e-mail plaats; daarom is het van belang dat verzoekers of hun vertegenwoordiger ervoor zorgen dat de Restitutiecommissie over alle e-mailadressen beschikt.

Artikel 5

Voor een zorgvuldige beoordeling door de Restitutiecommissie is meestal noodzakelijk dat een grondig feitenonderzoek plaatsvindt. Dit zal in het algemeen door het Expertisecentrum worden verricht, dat de resultaten van zijn onderzoek in een feitenoverzicht neerlegt. Net als de Restitutiecommissie zelf kan het Expertisecentrum rechtstreeks aan partijen vragen nadere informatie en nadere stukken te verstrekken. Het Expertisecentrum stelt eerst een concept-feitenoverzicht op. Het zendt dit naar partijen die er hun reactie op kunnen geven. Het zendt daarna het definitieve feitenoverzicht naar de Restitutiecommissie. Deze zendt dat overzicht naar partijen opdat zij ook op het definitieve feitenoverzicht hun reactie kunnen geven.

Als een betrokkene informatie over (de voortgang van) het onderzoek van het Expertisecentrum wenst, kan hij zich daarvoor niet tot het Expertisecentrum wenden, maar alleen tot het secretariaat van de Restitutiecommissie.

Artikel 6

Naast de schriftelijke behandeling zal de Restitutiecommissie het verzoek in principe ook mondeling behandelen, zo nodig meer dan eenmaal. Ook dat is mede van belang om de betrokkenheid van partijen bij de behandeling te versterken. Het is daarom wenselijk dat ten minste één van de restitutieverzoekers in persoon aan de mondelinge behandeling deelneemt, ook als een derde als gemachtigde is aangewezen. In overleg met partijen zal worden bezien op welk moment een mondelinge behandeling zal plaatsvinden. Deelnemen daaraan kan desgewenst via een digitale beeldverbinding.

Het tweede lid noemt gevallen waarin een mondelinge behandeling achterwege kan blijven, onder andere als beide partijen te kennen geven dat ze aan een mondelinge behandeling geen behoefte hebben. Als slechts een van beide partijen dat te kennen geeft, zal de Restitutiecommissie in nader overleg met partijen treden, omdat het de voorkeur verdient dat beide partijen aan de mondelinge behandeling deelnemen.

Gezien de aard van de mondelinge behandeling zal het vaak beter zijn dat daaraan niet de voltallige Restitutiecommissie deelneemt, om te voorkomen dat het gezelschap te groot is. Daarom bepaalt het vijfde lid dat vanuit en namens de Restitutiecommissie tenminste drie leden aan de mondelinge behandeling zullen deelnemen.

De mondelinge behandeling kan, als dat zinvol lijkt, mede worden benut om partijen tot elkaar te brengen. Dat kan onder omstandigheden leiden tot een schikking tussen partijen als bedoeld in artikel 4, derde lid, van het Instellingsbesluit Restitutiecommissie of tot een bemiddelende oplossing als bedoeld in § 4 van de bijlage bij het Instellingsbesluit.

Artikel 7

Voordat de Restitutiecommissie advies aan de minister uitbrengt of bindend advies aan partijen geeft, legt zij partijen een concept voor en stelt zij partijen in de gelegenheid daarop te reageren.

Artikel 11

Het bindend advies dat de Restitutiecommissie geeft als het cultuurgoed in het bezit is van een ander dan de Staat, is een beslissing als bedoeld in artikel 7:900, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. Het bindend advies bindt partijen. Zij kunnen het binnen twee maanden, op beperkte gronden, bij de rechtbank aanvechten; de rechtbank toetst het bindend advies uitsluitend aan de bepalingen van titel 15 van boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 17

Bij dit besluit wordt een nieuw reglement vastgesteld, dat het voorgaande reglement vervangt. Als overgangsregel geldt dat het ingetrokken reglement van toepassing blijft op ten tijde van de intrekking aanhangige verzoeken om restitutie van een cultuurgoed dat in het bezit is van een ander dan de Staat, tenzij beide partijen hebben verzocht het nieuwe beoordelingskader - dat in het nieuwe Instellingsbesluit Restitutiecommissie is opgenomen - en dit nieuwe reglement toe te passen.

Contactgegevens en verdere informatie zijn te vinden op de website van de Restitutiecommissie: www.restitutiecommissie.nl